

William Shakespeare - Hamlet

Úryvek

Ham.

Být čili nebýt, –ta jest otázka: –
víc důstojno-li ducha trpěti
od střel a praků zlého osudu,
neb ozbrojit se proti moři běd
a ukončit je vzpourou. –Umřít –spát –
nic víc; –a spánkem, řekněm, –ukončit
bol srdce, tisíc přirozených ran,
jichž tělo dědicem, –toť skonání,
jak si ho vroucně přát. –Umřít –spát;
spát, –snad že snít! –ah –tady vážne to: –
neb jaké sny as mohou přijíti
v tom spánku smrti, když jsme setřásli
svá pouta smrtelná, –v tom váháme;
toť ohled, který daří neštěstí
tak dlouhým životem; neb, kdož by chtěl
nést bičování dob a výsměšky,
kdo útisk mocných, pyšných pohrdu,
hlod lásky zhrzené, práv průtahy,
a řádu svévoli a ústrky,
jež snáší trpělivá zásluha
od nehodných, když sám si může dát
mír pouhou jehlou? –Kdo by nésti chtěl
ta břemena a stenal, potil se
pod tíhou žití, leda že jen strach
před něčím po smrti, kraj neznámý,
od jehož břehů žádný poutník již
se nevrací, nám vůli opoutá
a nutká nás spíš nést zla přítomná
než prchat k jiným, o nichž nevíme?
Tak skety činí svědomí z nás všech
a přirozenou barvu odvahy
zchorobní bledý nátěr myšlenky,
a veliké a vážné podniky
tím ohledem od směru odbočí
a ztratí jméno skutků. –Ticho teď!
Aj, hle, toťspanilá Ofelie!
V svých modlitbách, ó Nymfo, veškerých
mých hříchů vzpomínej!

Ofel.

Můj vzácný pane,jakjste se měl ten celý dlouhý čas?

Ham.

Mé slušné díky; –dobře, dobře, dobře.

Ofel.

Můj princi, zde mám od vás památky, jež dávno jsem si přála

navrátit; teď, prosím, přijměte je.

Ham.

Ne, –' já ne;já nikdy jsem vám nedal ničeho.

Ofel.

Můj vzácný pane, víte, že jste dal,
a k tomu slova sladkodechá tak,
že činila ty věci dražšími.

Kdyžnyní svojí vůně pozbyly,
je vezměte; neb duši šlechetné
se chudý stanou dary bohaté,
když dárce ukáže se nevlídným.

Zde, pane můj.

Ham.

Ha, ha! Jste počestná?

Ofel.

Můj princi?

Ham.

Jste krásná?

Ofel.

Co vaše Milost myslí tím?

Ham.

že, jste-li počestná a krásná, vaše počestnost neměla by se

pouštět do hovoru s vaší krásou.

Ofel.

Může-li krása, můj princi, míti lepší družku než počestnost?

Ham.

Ó zajisté; neboťmoc krásy přetvoří spíše počestnost z toho,

čím jest, na kuplířku, než počestnost přeměníkrásu na svou podobu. To

bývalo druhdy protismyslem, ale teď to potvrzuje čas. Já vás kdysi miloval.

Ofel.

Můj princi, vskutku, choval jste se tak, že věřila jsem tomu.

Ham.

To jste mi věřit neměla; neboť ctnost nedá se vštěpovati tak na

náš starý peň, abychom nezachovali starou příchuť. Já vás nemiloval.

Ofel.

Tím více byla jsem klamána.

Ham.

Jdi do kláštera; proč chtělabyš být roditelkou hříšníků?

Já sám jsem jakž takž poctivý a přec mohl bych se vinit z takových

věcí, že bylo by lépe, aby mne matka byla neporadila.Jsem

velmi hrdý, mstivý, ctižádostivý; mám více nepravostí k

službám, než myšlenek je obsáhnout, než obraznosti dáti jim

tvar, než času vykonati je. Nač se mají takoví
 chlapi jako já
 plaziti mezi nebem a zemí? Jsme všichni arcilotři;
 nevěř z
 nás nikomu. Jdi po svých, do kláštera. –Kde je
 váš otec?
 Ofel.
 Doma, můj princí.
 Ham.
 Dejte za ním dveře uzamknout, aby jinde ze sebe
 blázna nedělal,
 než ve svém vlastním domě. S bohem!
 Ofel.
 Ó, pomozte mu, dobra nebesa!
 Ham.
 Vdáš-li se, dám ti tuto kletbu do výbavy: buď
 cudná jako led,
 čistá jak sníh, pomluvě neujdeš. Jdi do kláštera,
 jdi; s bohem.
 A –jestliže se mermomocí vdáti chceš, vezmi si
 blázna; neboť
 lidé moudří vědí velmi dobře, jaké vy z nich
 naděláte
 netvory. Jdi do kláštera; a hezky si prospěš. –S
 bohem!
 Ofel.
 Ó, uzdravte jej, nebes mocnosti!
 Ham.
 O vašem se malování slyšel jsem též, a dosti
 mnoho. Bůh vám

dal jeden obličej a vy si děláte jiný, vy točíte se,
 hopkujete,
 šepotáte, přezdíváte božím tvorům a, při své chti-
 vosti stavíte
 se nevědomými. Jděte mi! Mám toho po krk;
 zbláznilo mne
 to. Já pravím: nechceme žádných sňatků víc! Ti?
 kdo již jsou
 ženati, ať zbudou na živu, –ažna jednoho! –ti
 ostatní ať
 zůstanou, jak jsou. Do kláštera, –jdi. (Odejde.)
 Ofel.
 Ó, jaký vznešený tu zmařen duch! –
 zrak dvoránův, hlas učencův, meč reka,
 růže a naděj říše kvetoucí,
 všech řádů kadlub, mravů zrcadlo,
 vzor vzoru dbalých zničen nadobro!
 A já, všech žen ta nejnešťastnější
 a nejbídnější, kteráž ssála jsem
 med jeho slibů hudbou zvučících,
 teď zřím ten rozum čácký, vševládny
 jak popukané zvonky líbezné,
 vše rozladěně, drsně znějící;
 tu nevyrovnatelnou postavu
 a kvetoucího mládí obličej,
 vše na zmar přivedeno šíleností! –
 Ó běda mi, že shlédla zrakem svým jsem
 to, co shlédla jsem, a zřím, co zřím!

Analýza uměleckého textu

• zasazení výňatku do kontextu díla

- přibližně v polovině díla - 3. jednání, před usmrcením Polonia, rozjímá nad sebevraždou a ne-
spravedlností v životě

• téma a motiv

- **téma:** mravní dilema - touha splnit ideály x pocit potřeby potrestat zlo; smysl života; osud
- **motivy:** vražda, láska, pomsta, nespravedlnost, šílenství

• časoprostor

- **čas:** začátek 17. století - nehraje to roli, autorova současnost
- **prostor:** hrad Elsinor v Dánsku - reálný svět, konkrétní místo

• kompoziční výstavba

- rozděleno do 5 jednání - má to strukturu jako antické drama (expozice, kolize, krize, peripetie,
katastrofa); jednotlivá jednání se dělí na 2-7 scén, ty obsahují repliky
- děj chronologický, přehledný

• literární žánr a druh

- **druh:** drama
- **žánr:** tragédie

- **vypravěč / lyrický subjekt**

- vypravěč není, je to drama

- **postava**

- Hamlet - hlavní, fiktivní, přirozená - králevic, syn zesnulého krále, po zjištění, že krále zabil jeho strýc Claudius, který si vzal jeho matku a je nyní králem, prožívá vnitřní dilema, protože chce zachovat ideály, ale zároveň chce otce pomstít; ve svých promluvách uvažuje o smyslu života
- Claudius - hlavní, fiktivní, přirozená, negativní - nový král po vraždě Hamletova otce, zrádný, zákeřný, ctižádostivý, vezme si Hamletovu matku
- Polonius - vedlejší, fiktivní, přirozená - komoří, velmi oddaný králi, otec Ofélie, snaží se podlézat králi - odposlouchává Hamleta za závěsem, ten ho omylem zabije

- **vyprávěcí způsoby**

- du-forma

- **typy promluv**

- dialogy mezi postavami i rozsáhlé monology o smyslu života (hlavně Hamlet)

- **jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku**

- spisovný zastaralý jazyk
- dnes už knižní slova - neb, bol, druhdy, slovesa končící na -ti, -li, čacký, arcilotři, zřím
- často dlouhá souvětí, nepřirozený slovosled
- zní to vznešeněji

- **tropy a figury a jejich funkce ve výňatku**

- často inverze - nepřirozený slovosled
- metafora - tíha žití
- přirovnání - vševládny jak popukané zvonky líbezné

Literárně historický kontext a autor

William Shakespeare je asi nejznámějším dramatikem. Stal se hercem a pak majitelem herecké společnosti. Byl oblíbený u královské rodiny. Psal historické hry (Richard III., Jindřich IV., Král Jan), tragedie (Romeo a Julie, Othello, Macbeth, Julius Caesar) a komedie (Sen noci svatojánské, Zkrocení zlé ženy). Byl i básníkem a napsal 154 sonetů. Nejprve psal historické hry, pak Romea a Julii, pak Hamleta. Příběh odvozen od legendy Amleth ze 13. století. Tvořil na přelomu 16. a 17. století (Renesance - návrat k antice, zásady dramatu, rozvoj člověka duševně i fyzicky). Jeho současníky jsou Lope de Vega (Fuente Ovejuna), Cervantes (Don Quijote de la Mancha). Díla jsou oblíbená do dnešní doby, mnoho bylo zfilmováno.